

PREDIKAN KRISTI HIMMELSFÄRSDAGEN. TEXT MARK 16:14-20
PRAKTARPREDIKAN SKRIVEN 28/11 1939, KL 9-11 FM.

Psalmer: 102:2-3, 127: 1-5, 214: 1-4, 126: 1-5, 125: 5-6.

Dagens karaktär: Från förnedring till upphöjelse.

Texten: Jesus utsänder apostlarna och upptages till himmelen.

I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

HERREN PÅ JORDEN. (Kring detta ämne ville vi samla våra tankar på denna Kristi Himmelfärdsdag.)

I. Gud är allestädes närvarande.

"Vart skall jag gå för din Ande, och vart skall jag fly för ditt ansikte? Fore jag upp till himmelen, så är du där, och bäddade jag åt mig i dödsriket, se, så är du ock där." Våra dagars människor står omgivna av jordiska ting och förhållanden och frågan: hur skall jag komma fram till Gud? hur skall jag komma därhän, att Gud blir verklig för mig? De andligen starka ha börjat med att man istället frågat så: (ersätter det överstrukna: Långt tillbaka i tiderna då man ännu tog sin tillvaro på allvar frågade man istället så:) hur skall jag komma undan Gud? vart skall jag ta vägen för att slippa ifrån detta fruktansvärda, Gud, den Helige? Att Gud var en verklighet, därom kunde man då icke vara i tvivelsmål. Hur har denna förädning i tro och tänkesätt kommit till stånd? - Vi har kluvit världen och tillvaron i jord och himmel. Vi har avklätt det vardagliga, mänskliga, enkla livet dess helgd och ställt in tron i en annan, högre sfär, som inte har med det jordiska att göra. Vi har tävlat om, vilket samfund som kunde vara mest "andligt", mest "renat från det statliga", minst "ämbetsmässigt". Vi har trott oss visa kristendomens höghet genom att påpeka, hur fjärran från vardagslivets dess handlingskrav var, hur oändligt högt över det mänskliga det låg. Till slut har vi fått vår vilja fram. Människorna har tagit oss på orden och inrättat sig så, som om vi hade sagt dem sanningen. Ord, som icke åsyfta livet på jorden, bland människorna, i vardagen, sådana ord åsyftar överhuvud ingenting verkligt. Sådant tal kan icke bli något Ord i biblisk mening.

Men denna åtskillnad mellan himmel och jord är falsk och obiblisk. Gud är allestädes närvarande: "vart skall jag fly för dig?" "Gud är i stenen, i trädet och i repet", som Martin Luther säger och med det prasslande lövet är han själv närvarande för att i mörkret skrämna och döma den, som har ett ont samvete. Så vila alla ting i Världen i Guds händer och Gud handlar genom dem med alla människor. När man så ser hela sitt yttre liv bära vittnesbörd om Gud, så föds det en, en enda fråga i ens hjärta: var skall jag bli förvissad om att Gud är nådig?, att han förlåter? Så länge jag

frågar efter Gud överhuvud taget, frågar om Gud "finns", så länge förstår jag ingenting varesig av Skriften eller av reformationen. Ty Skriftens och reformationens människor ha alla vetat att Gud fanns, Aldrig frågat om den saken, men de ha alla känt domen i Guds allestädes närvaro, lagens förbannelse - de ha ropat efter Guds barmhärtighet.

Kristus är Guds barmhärtighet, och efter himmelfärden är II. Kristus allestädes närvarande. Detta är himmelfärdens innebörd. Guds högra hand, på vilken Kristus sitter, är kraftens hand. Himmelfärden betyder icke att Kristus far upp till någon särskild ort, som man kallar himmelen, ty någon sådan ort finnes icke. Utan himmelfärden betyder, att Kristus får samma förmåga att vara allestädes närvarande, som förut tillkommit endast Fadern. Nu har Kristus för tron erövat den ställning som världens herre, för vilken han nedsteg i människogestalt och för vilken han var bestämd. Ty hela världen, med dess djur, växter, berg, sjöar, och människor - hela den värld, i vilken vi leva vårt liv, är enligt vårt Nya testamentes samfälliga vittnesbörd skapad i Kristus. " I honom, har allt blivit till, som är till." Det har varit i honom från tidernas begynnelse, ehuru någon vetat det, eftersom Kristus icke uppenbarats. Men i det ringa, föraktade liv, som mannen från Nazareth levde, livet som slutade bland rövarna på Golgata, i det livet uppenbarades skaparens eget väsen. Till Kristi uppenbarelseverk bekände sig Gud genom uppståndelsen, himmelfärden och andeutgjutelsen. Men ännu är denna Kristi herre-ställning fördold. Den som vill se Kristi makt utan att tro, får intet se. Endast tron ser honom som världens Herre. En gång - på yttersta domen - skall emellertid Kristi herradöme över hela världen varda uppenbart. Då skall han själv vittna för var och en, hur han i vars och ens liv varit allestädes närvarande i gestalten av "den minste bland bröder", och efter vars och ens sätt att förhålla sig mot denna fördolda uppenbarelse skall han skoningslöst döma världen.

Men allt detta hör de yttersta tingen till. Vi ha endast tron. Men i tron kan vi också allt, som vi verkligen i tro omfatta. Endast då vi tro, är Kristus Guds barmhärtighet för oss - och utanför tron dömer han oss. Därför vill han också låta finna sig där, varest han särskilt uppfordrar till tro : ord och sakrament. "Du behöver (ersätter det strukna "skall") icke fara upp till himmelen, för att hämta ned Kristus", säger Paulus, "Ordet är dig nära, i din mun och ditt hjärta (nämligen ordet om tron, som vi predika)." - "Det ordet: 'för eder' fordrar först och sist trogna hjärtan", säger Luther om Altarets sakrament. För den som tror, är Kristus lekamligen närvarande med syndernas förlåtelse, liv och salighet. Kristus är då på jorden, icke i någon förment avlägsen himmel. Det första evangeliet slutar ju med löftet om Kristi närvaro alla dagar intill tidens ände, och det första kapitlet i boken om Apostlarnas gärningar riktas till all falsk, himmelsvänd fromhet tiderna igenom den frågan: "I galileiska män, varför stå i och sen mot himmelen?"

Nu kunna vi - för 3:dje - gå igenom vår text. Det väsentliga i evangeliet på Kristi Himmelfärdsdag är dubbelheten i texten: Kristus utsänder apostlar i hela världen och han upptages själv till platsen på Guds högra sida, kraftens sida. Båda dessa två ting, som för oss te sig såsom gående i olika riktning, äro egentligen detsamma.. Vi se också, hur omedelbart och naturligt den sista meningen i texten sluter sig till de föregående: "de gingo ut" - "och Herren verkade med dem och stadfäste det ord, som de predikade". Just såsom uppfaren till himmelen kan han vara med dem alla när de i alla olika väderstreck gå ut att förkunna ordet och honom. Ty den, som sitter på kraftens hand, är världens Herre, närvarande var han vill på hela jorden och överallt samtidigt.

Stadfästelsen sker "genom de tecken, som åtfölja ordet". Det är just de tecken, som beskrivs något tidigare i texten: utdrivande av andar, tungomålstalande o. dyl. De äro exempel på vad som kan ske, där Kristus går fram. Till en del äro dessa under, såsom fäderna i fornkyrkan betyga, begränsade till apostlarnas tid. Men något av detta samma sker alltfört, där evangeliet i dag ljuder på ny mark. Demonerna vika undan, de sjuka bäras fram och bli helbrägda, ständigt nya tungomål talas som dräkt för Ordet - såsom missionen vittnar för oss.

Denna förkunelse kräver tro. Kristus och tron höra tillhopa - det såg vi nyss. Utanför tron är även Kristus en fördömande makt. "Den som icke tror, han skall bliva fördömd", står det i vår text. Och i början av evangeliet talas det just om huru Kristus förebrår de klentrogna i sin skara "deras otro och deras hjärtans hårdhet, att de icke hade trott dem, som hade sett honom uppstånden". Ty "den som tror,han skall bliva frälst".

Därför vill Kristus låta sig finna där, vare sig han själv uppfordrar till tro: ord och sakrament.

"Prediken evangelium" står det i texten, det är Ordet. "Den som tro och bliver döpt" heter det vidare - det är Sakramentet. Ord och Sakrament vädja just till tron hos människan. De äro Guds och Kristi passande redskap under det fördolda regemente, de nu utöva. De äro ringa och fattiga som Mästaren själv i sitt jordiska liv. De hysa den Uppståndnes och Himlafarnes närvaro som Herren på jorden men dölja den samtidigt och vädja så till den väldigaste av alla gärningar: tron. Denna förkunelse skall ske "allestädes", den skall nå "hela världen" eller "allt skapat", som det står i vår text. När allt det, som sålunda skapats i Kristus, genom denna förkunelse även nåtts av uppenbarelsen i Kristus, är det fördolda regementets tid slut. Då är världen mogen för att dömas i Kristus, sin Herre. Då blir allt uppenbart.

Texten handlar sålunda om Kyrkan på jorden, vilket är det fjärde vi har att betrakta. Där evangelium rent predikas och där sakramenten rätt förvaltas, där är Kyrkan. Och Kyrkan är enligt det nytestamentliga budskapet "Kristi kropp". Kyrkan är således just i sin verksamhet som kyrka ett nekande av den falska klyvningen mellan jord och himmel. I Kyrkan är Kristus på jorden. Därför skall Kyrkan, om hon vill vara en trogen bild av sin Konung, vara full av jordiska omsorger

och fattig på yttre makt. Hon skall som sin Herre gå till människor, där de stå, sjuka, fattiga, hemlösa, och hjälpa dem just i den nöd, som de stå i.

Och hon skall veta, att den Herre, vars budskap hon framför, är världens Herre, i vilken allt är skapat: därför tar hon sina sakrament från sädesaxen på åkern och från frukten av de jordiska vinbergen. Därför vill hon med sitt ord följa det naturliga livet i alla dess skiftningar: födelsen, äktenskapet och döden. Därför lär hon om den jordiska kallelsen som en gudstjänst. Därför gläder hon sig att vara sammankopplad med staten. Frälsningen kommer från samme Herre, i vilken allt detta skapats, den Herre, som nu osynlig för sin egen skapade värld sitter på kraftens hand och därför är nära: "Din kyrka glädes i ditt skygd; hon på ett hälleberg är byggd". Ju mera "jordisk" hon får vara, dess mer fröjdar (ersätter det överstrukna "gläder") hon sig. Hon tror icke de bedragare, som vilja göra henne "andlig", vilja tvinga henne att skilja mellan "själ" och "kropp" - samma bedragare vilja även skilja mellan "jord" och "himmel". Hennes Herre skilde icke dessa ting åt, då han gick omkring i människogestalt.

Men om hon så är full av jordiska omsorger, så är hon dock samtidigt fattig på yttre makt - som sin Herre. Under fördoldhetens tid, som nu råder, måste hennes budskap väcka anstöt, liksom hennes Herres budskap väckte anstöt. Lika litet som sin Herre får hon då sätta makt bakom Ordet - hon får icke dra sig undan korset. Försmädelsen och svagheten hör till "Kristi kropp". Vi måste veta, att vi icke står där ensamma i det skenbara nederlaget (ersätter det överstrukna "att det inte är vi själva som lida nederlaget"); även i vanmaktens natt är Kristus nära: "vi vore snart förströdda, men med oss står den Rätte man, vi stå, av honom stödda". Och vi måste veta, att vi, mitt i detta, stå i förbund med världens herre, som led smädlig död, då han "kom till sitt eget".

En gång skall dock Kristi härlighet bli uppenbar för alla människor och för hela hans skapelse; då när töcknet, som vilar över jorden, borttages. Då skall det bli uppenbart, att Han sitter på kraftens högra hand. Då skall det också bli uppenbart, hurudana vars och ens gärningar äro. Då komma vi alla att dömas efter hur vi behandlat den Herre, som, osynlig för vår skumma blick, i gestalten av fattiga medmänniskor, varit allestädes närvarande i vårt liv, från vår barndom till vår död. Amen.

Fridens Gud själv helge eder till hela eder varelse, så att hela eder ande och eder själ och eder kropp finnas bevarade ostraffliga vid vår Herres Jesu Kristi tillkommelse. Amen.

1939
Hom. 31 b. Tisdag den 28 nov. kl. 9-11 f.m.

Predikan över evangeliet på Kristi Himmelfärdsdag

Mark. 16:14-20.

Dagens karaktär: Från förnedring till upphöjelse.
Texten: Jesus utsänder apostlarna och upptages i himmelen.

Psalmer:

102:2-3

127:1-5

214:1-4

126:1-5

125:5-6

Gustaf Wingren

11

T Faders och Sörens och den Helige Andes namn.
Amen.

Herren på jorden

[kring detta ämne
vill vi saula
våra tankar på
den Kristi Himmelfärd.]

I. Gud är allestädes närvarande.

"Vart skall jag gå för din Ande, och vart skall jag fly för ditt ansikte? Före mig upp till himmelen, så är du där, och bäddade mig åt mig i dödsriket, se, så är du och där." Våra dagars människas står omgiven av jordiska ting och förhållanden och frågar: hur skall jag komma fram till Gud? hur skall jag komma därhän, att Gud blir verklig för mig? ~~stängt tillbakat~~ ^{ge andligen styrka} ~~tiderna~~ ^{na börjat med till man ihället} ~~da man ännu tog sin tillvaro på att vara~~ frågat ~~man~~ ~~stället~~ så: hur skall jag komma undan Gud? vart skall jag ta vägen för att slippa ifrån detta fruktansvärda, Gud, den Helige? Att Gud var en verklighet, därom kunde man ^{da} icke vara i tvivelsmål.

2)

Hur har denna förändring i tro och tänkesätt kommit till stånd? - Vi har klivit världen och tillvaron i jord och himmel. Vi har avklätt det vardagliga, mänskliga, enkla livet den helgd och ~~stället~~^{ställt} in från i en annan, lägre sfär, som inte har med det jordiska att göra. Vi har förlorat oss, vilket samfund som kunde vara mest "andligt", mest "renat från det statliga", mest "ämbetsmässigt". Vi har trots oss visa kristendomens löghet genom att påpeka, hur fjärran från vardagslivet dess handlingskrav var, hur vändligt högt över det mänskliga det låg. Till slut har vi fått vår vilja fram. Människorna har tagit oss för ordet och rättat sig på, som om vi hade sagt dem sanningen. Ord, som icke äro syfta livet på jorden, bland människorna, i vardagen, sådana ord äro syfta överhuvud ingenting verkligt. Sådant tal kan icke bli något

Ord i biblisk mening.

Men denna åtskillnad mellan jord och himmel är falsk och obiblisk. Gud är allstädes närvarande: "vart skall jag fly för dig? Gud är i stenen, i trädet och i repen", som Martin Luther säger, och med det prasslande lövet är han själs närvarande för att i mörkret skrämna och döna den, som har ett ont samvete. Så vila alla Ting i världen i Guds händer och Gud handlar ^{hela} genom dem med alla människor. När man så ser hela sitt yttre liv bära vittnesbörd om Gud, så föds det en, en enda fråga i ens hjärta: var skall jag bli förvisad om att Gud är nä-dig, att han förlåter? Sålänge jag frågar efter Gud över huvud taget, frågar om Gud "finns", så länge förstår jag riktigt vare sig av Skriften eller av reformationen. Ty Skriftens och reformationens människor ha alla vetat att Gud fanns, aldrig frågat om den saken, men de ha alla känt domen: Guds allomfattande närvaro, Lagens förbannelse — de ha ropat efter Guds barmhärtighet.

4)

Kristus är Guds barmhärtighet, och Himmelfärden är Kristus allstädes närvarande. Detta är Himmelfärdens innebörd. Guds några hand, på vilken Kristus sitter, är kräftens hand. Himmelfärden betyder icke att Kristus far upp till någon särskild ort, som man kallar himmelen, ty någon sådan ort finnes icke. Utan Himmelfärden betyder, att Kristus får samma förmåga att vara allstädes närvarande, som förut tillkommit endast Fadern. Nu har Kristus för tron eröbrat den ställning som världens herre, för vilken han nedsteg i människogestalt och för vilken han var beständ. Ty hela världen, med dess djur, växter, berg, sjöar och människor - hela den värld, i vilken vi leva vårt liv, är enligt vårt Nya Testaments samfälliga vittnesbörd skapad i Kristus. "I honom, har allt blivit till, som är till." Det har varit i honom från tidernas begynnel-

5)

se, skuru någon vetat det, eftersom Kristus
icke uppenbarats. Men i det ringa, förak-
tade liv, som manen från Nazareth lev-
de, livet som slutade bland rövarna på
Golgate, i det livet uppenbarades ^{Skaparens} ~~skaparens~~
egit väsen. Till Kristi uppenbarelseverk be-
kände sig Gud genom uppståndelsen, tris-
metsfärden och andeutgjutelsen. Men ännu
är denna Kristi herre-ställning fördold.
Den som vill se Kristi makt utan att tro,
får intet se. Endast tron ser honom som
världens herre. En gång - på yttersta do-
men - skall emellertid Kristi herradöme
över hela världen varde uppenbart. Då
skall han själv vittna för var och en, hur
han i vars och ens liv varit allstädes
närvarande i gestalten av "den minste bland
bröder", och efter vars och ens sätt att
förhålla sig mot denna fördolda uppen-
barelse skall han skoningslöst döma vär-
lden.

Men allt detta hör de yttersta ringen till. Vi ha

6)
endast tro. Men i tro ha vi också allt, som vi verkligen i tro omfatta. Endast då vi tro, är Kristus Guds barmhärtighet för oss - utanför tro dömer han oss. Lär för vill han också låta sig finna där, varast han särskilt uppfordrar till tro: ord och sakrament. "In ~~skall~~^{behövs} icke fara upp till himmelen, för att hämta ned Kristus", säger Paulus, "Ordet är dig nära, i din mun och i ditt hjärta (nämligen ordet om tro, som vi predika)." - "Det ordet: 'för eder' fordrar först och sist trogen hjärtan", säger Luther om Altarets sakrament. För den som tror, är Kristus lekamligen närvarande med syndernas förlåtelse, liv och salighet. Kristus är då på jorden, icke i någon förment avlägsen himmel. Det första evangeliet slutar ju med löftet om Kristi närvaro alla dagar intill tidens ände, och det första kapitlet i boken om Apostlarnas gärningar riktar till all folck, himmelbrävd fröhet tiderna igenom den frågan: "I galileiske män, varför står i och seu ned himmelen?"

Om kunnas vi - för 3:de - gå igenom vår text.

7)

14.

Det väsentliga i evangeliet på Kristi Himmelfärdsdag är dubbelteten i texten: Kristus utsänder apostlar i hela världen och han upptages själv till platsen på Guds högra sida, Kraftens sida. Båda dessa två ting, som för oss te sig såsom gående i olika riktning, äro egentligen detsamma. Vi se också, hur omedelbart och naturligt den sista meningens i texten sluter sig till de föregående: "de gingo ut" - "och Herren verkade med dem och stadfäste det ord, som de predikade". Just såsom uppfaren till himmelen han han vara med dem alla, när de i alla olika väderstreck gå ut att förkunna ordet om honom. Ty den, som sitter på Kraftens hand, är världens herre, närvarande var han vill på hela jorden och överallt samtidigt. Stadfästelsen sker "genom de tecken, som åtfölja ordet". Det är just de tecken, som beskrivas något tidigare i texten.

81

Den; utdrivande av andar, tungomålstalande
o. dyl. De äro exempel på vad som kan ske, där
Kristus går fram. Till en del äro dessa under, så-
som fäternas i jordkyrkan betyg, begränsade till
apostlernas tid. Men något av detta samman sker
alltfort, där evangeliet i dag ljuder på ny makt.
Demonerna vika undan, de sjuka väras
fram och bli hebbärgade, ständigt nya
tungomål talas som dräkt för ordet
- såsom missionen vittnar för oss.

Den ^{förkunnelse} ~~förkunnelse~~ Detta vittnesbörd kräver tro.
Kristus och tron höra tillhops - det säger
vi nyss. Utan för tron är även Kristus en för-
dömande makt. "Den som icke tror,
han skall bli fördömd", står det i
vår text. Och i början av evangeliet
talas det just om huru Kristus för-
brär de kleintrogna i sin skara "de-
ras stro och deras hjärtans hårdhet,
att de icke hade trött dem, som hade
sett honom vara uppstoden". Ty "den
som tror, ... han skall bli frälsd".

9)

Därför vill Kristus låta sig finna där,
varast han själv uppfordrar till tro: ord
och sakrament. "Prediken evangelium" ^{"här det i texten"}
det är Ordet. "Jesu som tror och bliver döpt"
^{heter det vidare} - det är Sakramentet. Ord och Sakra-
ment vädja just till tron hos människor.
De äro Guds och Kristi passande redskap
under det fördolda regementet, de ru-
ntöva. De äro rika och fattiga som
Mästaren själv i sitt prediska tiv. De
^{hysa} ~~hysa~~ den Uppståndnes och Hmildfarnes
Närvaro som Herren på jorden men döl-
ja den samtidigt och vädja på till den
våldigaste av alla gärningar: Tron.
Denna förkunnelse skall ske "alle-
städes", den skall nå "hela världen" eller
"allt skapat", som det står i vår text.
När allt det, som såhunda skapats i Kristus,
genom denna förkunnelse ären nått av up-
penbarelsen i Kristus, är det fördolda re-
gementets tid slut. Då är världen mogen
för att dömas i Kristus, sin Herre. Då
blir allt uppenbart.

Texten handlar sålunda om Kyrkan på jorden, vilket är 10
det fjärde och sista vi ha att betrakta.

För evangelium rent predikas och där sakramenten rätt förvaltas, där är Kyrkan. Och Kyrkan är ent. det nytestamentliga budskapet "Kristi kropp". Kyrkan är således just i sin verksamhet som kyrka ett uttryck av den faloka klyvningen mellan jord och himmel. I Kyrkan är Kristus på jorden. Därför skall Kyrkan, om hon vill vara en trogen bild av sin Konung, vara ~~full av jordiska~~ full av jordiska sörger. Hon skall som sin Herre gå till nöd-
nister, där de stå, sjuka, fattiga, hemlösa, och hjälpa dem just i den nöd, som de stå i. Och hon skall öta, att den Herre, vars budskap hon framför, är världens Herre, i vilken allt är skapat: därifrån tar hon sina sakrament från sådesaxen på åkern och från frukten på de jordiska vinbergen. Därför vill hon med sitt ord följa det natur-
liga livet i alla dess skiftningar: födseln, äk-
teskapet och döden. Därför tar hon som den jordiska kallelsen som en gudstjänst. Där

om
2) fattig
på ytt-
re mak

085

11)

för gläder hon sig över att vara sammankopp-
lad med staten. Frälsningens kommer från
samma Herre, i vilken allt detta skapats, den
Herre, som nu osynlig för sin egen skapade
värld sitter på tronens trone och därför är
nära: "Din kyrka glädes i ditt skydd; hon
på ett hällberg är byggd". Ju mera "jordisk"
hon får vara, dess mer ^{fröjdar} gläder hon sig. Hon
frör icke de bedragare, som vilja göra henne
"ändlig", vilja föringa henne att skilja mellan
"själ" och "kropp" - samma bedragare vilja även
skilja mellan "jord" och "himmel". Hennes Herre
skilde icke dessa ting åt, då han gick omkring
i människogestalt.

Men om hon så är full av jordis-
ka omsorger, så är hon dock samtidigt fät-
tig på yttre makt - som sin Herre. Under
färdledhetens tid, som nu råder, måste hen-
nes budskap väcka avstöt, liksom hennes
Herres budskap väckte avstöt. Lika litet som
sin Herre får hon då sätta makt bakom Or-
det - hon får icke dra sig mellan korset.

Försmädelösa och råkheten för till "Kristi kung"
 Vi måste veta, att ~~vi inte är so sjöna, som~~ ^{vi icke stå där ensamma i det skon-}
 bara ~~bara~~ ^{bara} ~~bara~~ ^{bara} nederlagt; även i vammaktens natt är
 Kristus oss nära: "vi vare snart förströdda,
 men med oss står den Rätte man, vi stå
 av honom stödda". Och vi måste veta, att
 vi, mitt i detta, stå i förbund med världens
 herre, som led smäddig död, då han "kom
 till sitt eget".

En gång skall dock Kristi
 härlighet bli uppenbar för alla män-
 niskor och för hela hans skapelse; då,
 när flocket, som vilar över jorden, bortta-
 ges. Då skall det bli uppenbart, att han
 sitter på kraftens högra hand. Då skall
 det också bli uppenbart, hurudana verk
 och ens gärningar äro. Då komma vi
 alla att dömas efter hur vi behandlat
 den Herre, som, osynlig för vår skumma
 blick, i gestalten av fattiga medmänniskor,
 varit allstädes närvarande i vårt liv,

från vår barndom till vår död. Amen.
 Friedens Gud självi helge eder till hela eder verelse, så att hela eder ande och
 eder själ och eder kropp finnas bevarade ostraffliga vid vår Herres
 Jesu Kristi tillkommele. Amen.